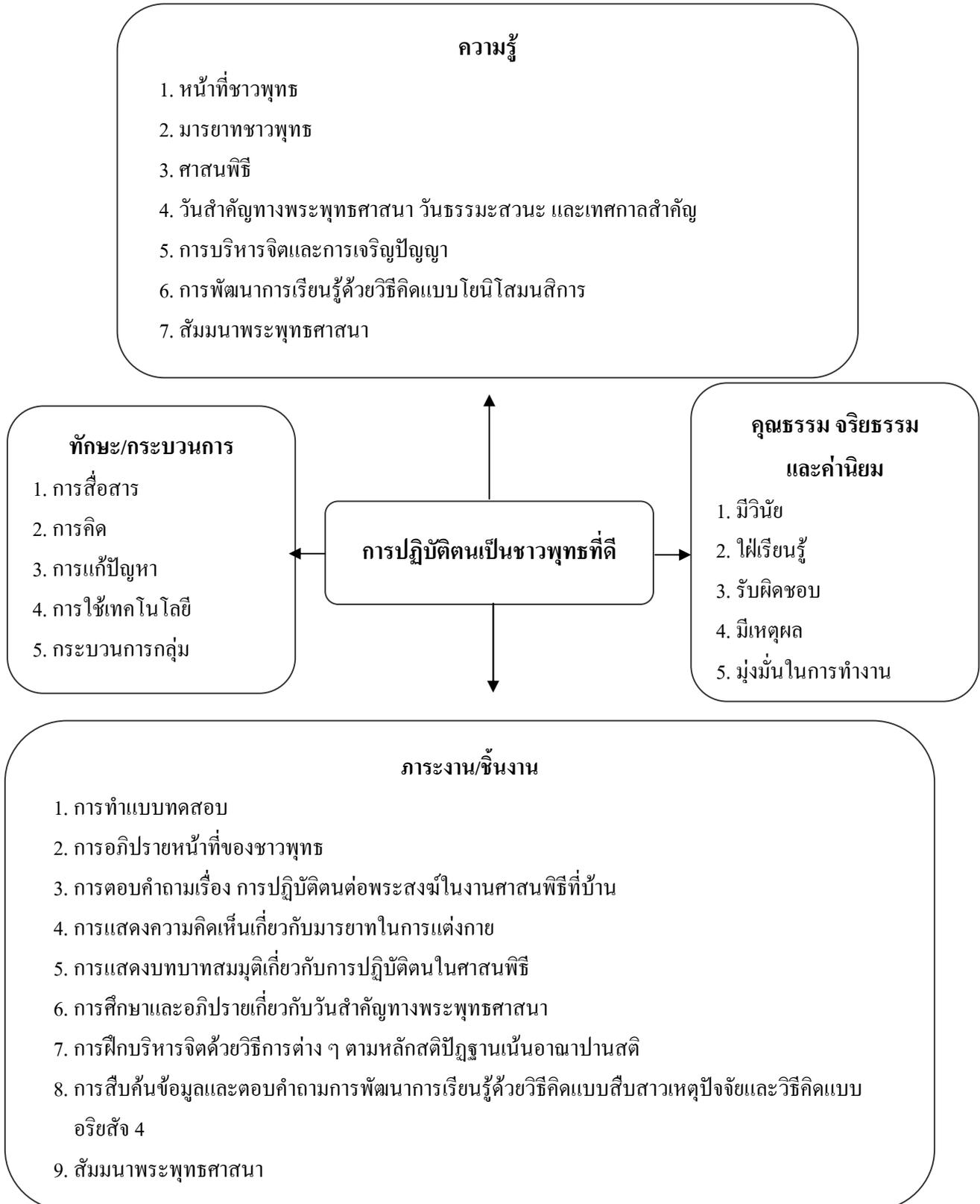

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

เวลา 15 ชั่วโมง

ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน/ชิ้นงาน

ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ขั้นที่ 1 ผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	
ตัวชี้วัดชั้นปี <ol style="list-style-type: none"> 1. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน (ส 1.1 ม. 3/3) 2. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิถีคิดแบบ โยนิโสมนสิการ คือ วิถีคิดแบบ อริยสัจและวิถีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ม. 3/8) 3. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ม. 3/9) 4. วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่น ๆ (ส 1.1 ม. 3/10) 5. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวก และปฏิบัติตนต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/1) 6. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่กำหนด (ส 1.2 ม. 3/2) 7. ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี (ส 1.2 ม. 3/3) 8. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/4) 9. อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/5) 10. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.2 ม. 3/6) 11. นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.2 ม. 3/7) 	
ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน นักเรียนจะเข้าใจว่า... <ol style="list-style-type: none"> 1. คำสำคัญ ได้แก่ องค์กรชาวพุทธ พุทธสถาน อณาจักร อาบัติ งานมงคล งานอวมงคล พุทธมามกะ สติปัญญา สติ อานาปานสติ โยนิโสมนสิการ สัมมนาพระพุทธรศาสนา 2. ชาวพุทธมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาหลายประการ คือ เรียนรู้หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและจรรยาวัตรอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตนเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ 6 ปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปรินิพพานสูตร ศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนา ศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ร่วมกันปลูกจิตสำนึก 	คำถามสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่คงทน <ol style="list-style-type: none"> 1. เราต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างจึงจะได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่ดี 2. การปฏิบัติมารยาทชาวพุทธได้ถูกต้องเหมาะสมมีผลดีอย่างไร 3. การปฏิบัติศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสมตามขั้นตอนและระเบียบพิธีการมีผลดีอย่างไร 4. เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นชาวพุทธเราควรนำประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร 5. เมื่อถึงวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญเราควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้องตามระเบียบพิธี 6. จะทำอย่างไรให้มีจิตสงบ มั่นคง เข้มแข็ง และเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง

<p>ในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถาน รวมทั้งเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง</p> <p>3. การปฏิบัติมารยาทชาวพุทธในเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ การแต่งกายไปประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและสามารถสืบทอดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเอาไว้ได้</p> <p>4. ศาสนพิธีเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสมตามขั้นตอนและระเบียบพิธีการจะช่วยรักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของชาติไว้ได้</p> <p>5. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าซึ่งชาวพุทธได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรม มีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษ</p> <p>6. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญเป็นวันฟังธรรมและวันทำความดี เราเป็นชาวพุทธเมื่อถึงวันดังกล่าวนี้ควรปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม</p> <p>7. เราควรหมั่นฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะทำให้เรามีจิตที่สงบ มั่นคง เข้มแข็ง และเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง</p> <p>8. การดำเนินชีวิตโดยใช้วิถีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิถีคิดแบบอริยสัจ ทำให้เราดำเนินชีวิตถูกต้องทางสามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า และมีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น</p> <p>9. สัมมนาพระพุทธศาสนาเป็นการประชุมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อปัญหา ข้อสงสัยหรือแนวปฏิบัติที่สับสน โดยใช้หลักการ วิธีการ หรือกระบวนการทางพระพุทธศาสนา</p>	<p>7. การนำวิถีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิถีคิดแบบอริยสัจมาใช้ในการดำเนินชีวิตมีผลได้อย่างไร</p> <p>8. การสัมมนาพระพุทธศาสนามีผลดีต่อพุทธศาสนิกชนอย่างไร</p>
---	--

<p>ความรู้ของนักเรียนที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะรู้ว่า...</p> <p>1. ชาวพุทธที่ดีมีหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหลายประการ ที่สำคัญ ได้แก่</p> <p> การเรียนรู้หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยและจริยวัตรอย่างเหมาะสม พระธรรมวินัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พระธรรมและพระวินัย การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยก็คือการนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน</p> <p> การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ 6 ควรปฏิบัติตนโดยลูกขี้นยีนรับ ช่วยเหลือท่าน เชื้อฟัง ครูอาจารย์ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความเคารพ</p> <p> การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปริณิพพานสูตร ได้แก่ การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปกป้องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา</p> <p> การศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนาซึ่งมี 6 ประการ คือ พระพุทธเจ้า หลักคำสอน พระไตรปิฎก พระสงฆ์ ศาสนพิธี และวัดหรือศาสนสถาน</p> <p> การศึกษารวมตัวขององค์กรชาวพุทธเพื่อที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือสมัครเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธเพื่อเผยแผ่และปกป้องพระพุทธศาสนา</p> <p> การปลูกจิตสำนึกในการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานเพื่อให้ชาวพุทธทุกคนช่วยกันบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากวัดและพุทธสถานให้ถูกต้องและปฏิบัติตนได้เหมาะสม</p> <p> การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ โดยการเคารพต่อกัน ให้เกียรติกัน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามกัน แสดงกิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ยกตนข่มท่าน รู้จักกาลเทศะ มีความเข้าอกเข้าใจกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข</p>	<p>ทักษะ/ความสามารถของนักเรียนที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทน นักเรียนจะสามารถ...</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อภิปรายหาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธ 2. อภิปรายวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์เมื่อนิมนต์มาประกอบศาสนพิธีที่บ้าน 3. อภิปรายมารยาทชาวพุทธในเรื่องการสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะและการแต่งกายไปวัด 4. เล่าประวัติ ความสำคัญ และการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งระบุหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญดังกล่าว 5. สำรวจกิจกรรมที่ชาวพุทธปฏิบัติในเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา 6. ฝึกบริหารจัดการด้วยการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การยืนสมาธิและการนอนสมาธิตามหลักสติปัฏฐาน 4 เน้นอานาปานสติ 7. วิเคราะห์กรณีตัวอย่างโดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ 8. จัดสัมมนาพระพุทธศาสนา
---	---

2. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน
 การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ให้ถูกต้องเหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดเตรียมสถานที่และเครื่องรับรอง การต้อนรับ การถวายภัตตาหาร การถวายเครื่องไทยธรรม การตามส่งพระสงฆ์ การสนทนากับพระสงฆ์ต้องพูดจาด้วยวาจาสุภาพเรียบร้อย ถูกหลักการ และแสดงถึงความเคารพ การแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและถูกกาลเทศะในการประกอบศาสนพิธี จะทำให้เราอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถสืบทอดเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเอาไว้ได้
3. ศาสนพิธีทั้งพิธีทำบุญงานมงคลพิธีทำบุญงานอวมงคล รวมทั้งการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ซึ่งเป็น การประกาศตนว่าเป็นผู้ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชีวิตของตน เป็นศาสนพิธีที่เราในฐานะเป็นชาวพุทธควรปฏิบัติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา
4. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ซึ่งชาวพุทธได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรม มีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษ 4 วัน ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมิบูชา และวันอาสาฬหบูชา เมื่อถึงวันเหล่านี้เราควรทำกิจกรรมและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา เช่น ทำบุญ ตักบาตร รักษาศีล ฟังธรรม เวียนเทียน
- นอกเหนือจากวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 4 วันนี้แล้วยังมีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งบางวันก็เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและบางวันก็เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ตามข้อบัญญัติทางพระวินัย วันสำคัญเหล่านี้ ได้แก่ วันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ วันสำคัญเหล่านี้บางวันกลายเป็นเทศกาลสำคัญที่มีการประกอบพิธีกรรมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ สืบ

<p>ต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นประเพณี</p> <p>5. การบริหารจัดการและการเจริญปัญญาเป็นวิธีการทำจิตให้สงบ มั่นคง เข้มแข็ง และเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง เราจึงควรหมั่นฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญาอย่างสม่ำเสมอตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ มีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติได้แก่ เลือกสถานที่ กำหนดเวลา สมาทานศีลและรับศีล บูชาพระรัตนตรัย ตัดความกังวล ฝึกปฏิบัติและแผ่เมตตา</p> <p>6. โยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการคิดวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญญา มี 10 วิธี เช่น วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยเป็นวิธีคิดพิจารณาสิ่งที่เป็นผลให้รู้สภาวะที่เป็นจริง หรือวิธีคิดพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการค้นหาสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา มีแนวปฏิบัติ 2 แนว คือ คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์และคิดแบบสอบสวนหรือตั้งคำถาม วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีคิดแบบแก้ปัญหา จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักที่สามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่น ๆ ได้ทั้งหมด วิธีคิดแบบนี้มีลักษณะทั่วไป 2 ประการ คือ วิธีคิดตามเหตุและผลและเป็นวิธีคิดที่ตรงจุด ตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา</p> <p>7. สัมมนาพระพุทธศาสนาเป็นการประชุมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อปัญหา ข้อสงสัย หรือแนวปฏิบัติที่สับสน โดยใช้หลักการ วิธีการ หรือกระบวนการทางพระพุทธศาสนา การสัมมนาพระพุทธศาสนามี 3 แบบ คือ การสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นประเด็นน่าสนใจ การสัมมนาเกี่ยวกับหัวข้อตามสาระการเรียนรู้ และการสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนหรือบุคลากรทางพระพุทธศาสนา การสัมมนาในหัวข้อพระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดเป็นการสัมมนาเกี่ยวกับหัวข้อตามสาระการเรียนรู้</p>	
--	--

ขั้นที่ 2 ภาระงานและการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง	
1. ภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 อภิปรายหน้าที่ของชาวพุทธ 1.2 ตอบคำถามเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน 1.3 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมารยาทในการแต่งกาย 1.4 แสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในศาสนพิธี 1.5 ศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 1.6 ฝึกบริหารจัดการด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามหลักสติปัญญาเน้นอานาปานสติ 1.7 สืบค้นข้อมูลและตอบคำถามการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัง 1.8 สัมมนาพระพุทธศาสนา 	
2.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) การทดสอบ 2) การประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) การประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ 	2.2 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ <ol style="list-style-type: none"> 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 3) แบบประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม 4) แบบประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ
3. สิ่งที่น่าประเมิน <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ความสามารถ 6 ด้าน ได้แก่ การอธิบาย ชี้แจง การแปลความหมายและตีความ การประยุกต์ ดัดแปลงและนำไปใช้ การมีมุมมองที่หลากหลาย การให้ความสำคัญและใส่ใจในความรู้สึกรักของผู้อื่น และการรู้จักตนเอง 3.2 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 3.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ 	
ขั้นที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 หน้าที่ชาวพุทธ	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 มารยาทชาวพุทธ	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 ศาสนพิธี	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา	เวลา 3 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 18 การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	เวลา 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 19 สัมมนาพระพุทธศาสนา	เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13

หน้าที่ชาวพุทธ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

ชาวพุทธที่ดีมีหน้าที่ที่ควรปฏิบัติหลายประการ ที่สำคัญ ได้แก่

การเรียนรู้หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยและจรรยาวัตรอย่างเหมาะสม พระธรรมวินัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ พระธรรมและพระวินัย การปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยก็คือการนำเอาหลักคำสอนและคำสั่งของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบ็องขวาในทศ 6 ควรปฏิบัติตนโดยลูกศิษย์รับ ช่วยเหลือท่าน เชื่อฟังครูอาจารย์ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความเคารพ

การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปรินิพพานสูตร ได้แก่ การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และการปกป้องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนาซึ่งมี 6 ประการ คือ พระพุทธเจ้า หลักคำสอน พระไตรปิฎก พระสงฆ์ ศาสนพิธี และวัดหรือศาสนสถาน

การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธเพื่อที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือสมัครเป็นสมาชิกขององค์กรชาวพุทธเพื่อเผยแผ่และปกป้องพระพุทธศาสนา

การปลูกจิตสำนึกในการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานก็เพื่อให้ชาวพุทธทุกคนช่วยกันบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากวัดและพุทธสถานให้ถูกต้องและปฏิบัติตนได้เหมาะสม

การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ โดยการเคารพต่อกัน ให้เกียรติกัน ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามกัน แสดงกิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ยกตนข่มท่าน รู้จักกาลเทศะ มีความเข้าอกเข้าใจกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

1. วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่น ๆ (ส 1.1 ม. 3/10)
2. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวก และปฏิบัติตนต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/1)
3. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาตามที่กำหนด (ส 1.2 ม. 3/2)
4. ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี (ส 1.2 ม. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายแนวทางการปฏิบัติตนตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้อง (K)
2. เห็นคุณค่าของหน้าที่ชาวพุทธ (A)
3. ปฏิบัติตนตามหน้าที่ชาวพุทธที่ดีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทดสอบก่อนเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่องหน้าที่ชาวพุทธ 3. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- หน้าที่ชาวพุทธ
  1. การเรียนรู้หน้าที่ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและจริยาวัตรอย่างเหมาะสม
  2. การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นขวาในทศ 6
  3. การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปรัชชา 4 ในมหาปริณิพพานสูตร
  4. การศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนา
  5. การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ
  6. การปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถาน
  7. การเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ
- การงานอาชีพ ➡ ออกแบบการนำเสนอผลการอภิปรายเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นใส PowerPoint
- ศิลปะ ➡ ตกแต่งรูปแบบการนำเสนอผลการอภิปรายเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผ่นใส PowerPoint

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุม ห้องจริยธรรม สนามหญ้าใต้ร่มไม้ ที่วัด ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์

ไหว้พระ

นั่งสมาธิ 3–5 นาที และแผ่เมตตา

2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก–ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน แต่ยังไม่เฉลยคำตอบ

3. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

4. ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธในประเด็นต่าง ๆ เช่น

1) ชาวพุทธคือใคร

2) ชาวพุทธมีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง (ให้นักเรียนช่วยกันตอบคนละหน้าที่ โดยครูเขียนคำตอบของนักเรียนบนกระดานดำ เฉพาะคำตอบที่ไม่ซ้ำกัน)

5. ครูนำภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธในด้านต่าง ๆ มาให้นักเรียนดู เช่น ภาพชาวพุทธกำลังฟังพระแสดงธรรมเทศนา (หน้าที่ด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา) ภาพชาวพุทธกำลังนั่งสมาธิ (หน้าที่ด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา) ภาพชาวพุทธกำลังพูดอภิปรายธรรม (หน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา) ภาพชาวพุทธยื่นหนังสือประท้วงกรณีมีผู้ดูหมิ่นพระพุทธศาสนา (หน้าที่ด้านการปกป้องและคุ้มครองพระพุทธศาสนา)

6. ครูสุ่มเลือกนักเรียน 4 คน ออกมาอธิบายให้เพื่อนฟังถึงหน้าที่ของชาวพุทธในภาพว่า ชาวพุทธกำลังทำอะไร และเป็นการทำหน้าที่ด้านใดของชาวพุทธ

7. ครูกล่าวชมเชยนักเรียน จากนั้นสรุปความหมายของชาวพุทธและหน้าที่หลัก ๆ ของชาวพุทธ 4 ประการ ได้แก่ หน้าที่ด้านการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หน้าที่ด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมและพิธีกรรมทางศาสนา หน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และหน้าที่ด้านการปกป้องและคุ้มครองพระพุทธศาสนา และชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า นอกจากหน้าที่หลัก ๆ ดังกล่าวนี้แล้ว ชาวพุทธยังมีหน้าที่ย่อย ๆ อื่นอีกที่ควรศึกษาให้เข้าใจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ได้แก่ การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศบั้งชาวจานทิศา 6 การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปริณิพพานสูตร การศึกษาเรียนรู้องค์ประกอบของพระพุทธศาสนา การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ การปลูกจิตสำนึกในการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถาน และการเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

8. ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม โดยวิธีนับหมายเลข (1–7) เลือกเฉพาะเจาะจง หรือจับสลาก แล้วแต่ความเหมาะสม ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับสลากเลือกประเด็นการอภิปรายที่ครูได้กำหนดไว้ ได้แก่

1) เพราะเหตุใดพระสงฆ์จึงต้องศึกษาพระธรรมวินัย

2) ครูอาจารย์มีพระคุณต่อเราอย่างไรบ้าง

3) ชาวพุทธควรปฏิบัติตามพุทธปณิธาน 4 หรือไม่ อย่างไร

4) องค์ประกอบของพระพุทธศาสนามีอะไรบ้าง และแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ หรือไม่ อย่างไร

5) องค์กรชาวพุทธมีหน้าที่อะไรบ้าง

6) การบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานมีวิธีการอะไรบ้าง

7) ศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ มีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร

9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกประธาน เลขานุการกลุ่ม และผู้นำการอภิปราย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าหา

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นการอภิปรายจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เอกสารความรู้ อินเทอร์เน็ต สอบถามผู้รู้

10. หลังจากได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว ครูให้นักเรียนมารวมกลุ่มกันที่ห้องประชุมหรือสนามหญ้าใต้ต้นไม้ นั่งแยกเป็นกลุ่มครึ่งวงกลม แต่ละกลุ่มนั่งห่างกันพอสมควร
11. ครูแจ้งวัตถุประสงค์การอภิปราย กฎ กติกา และเวลาในการอภิปราย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มดำเนินการอภิปรายตามประเด็นและตามเวลาที่กำหนด โดยครูคอยเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำในการอภิปรายให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
12. แต่ละกลุ่มสรุปและบันทึกผลการอภิปราย พร้อมทั้งเตรียมตัวนำเสนอผลการอภิปรายในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ภาพประกอบ แผนที่ความคิด แผ่นใส วิดิทัศน์ PowerPoint ในช่วงเวลาต่อไป
13. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปราย กลุ่มละ 5 นาที พร้อมเปิดโอกาสให้เพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่นซักถามและวิจารณ์ผลงาน โดยปฏิบัติดังนี้

กลุ่มที่ 1 นำเสนอ	กลุ่มที่ 2 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 2 นำเสนอ	กลุ่มที่ 3 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 3 นำเสนอ	กลุ่มที่ 4 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 4 นำเสนอ	กลุ่มที่ 5 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 5 นำเสนอ	กลุ่มที่ 6 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 6 นำเสนอ	กลุ่มที่ 7 วิจารณ์ผลงาน
กลุ่มที่ 7 นำเสนอ	กลุ่มที่ 1 วิจารณ์ผลงาน

14. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ครูคอยให้คำแนะนำ คำติชม และสังเกตพฤติกรรมการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
15. เมื่อนำเสนอผลงานครบทุกกลุ่มแล้ว ครูให้นักเรียนดูวิดิทัศน์เกี่ยวกับหน้าที่ของชาวพุทธ จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการอภิปรายเกี่ยวกับการเป็นชาวพุทธที่ดี และจากการดูวิดิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหน้าที่ของชาวพุทธ
15. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 9 กลุ่ม จากนั้นให้แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อศาสนบุคคลและการปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน กลุ่มละ 1 ประเทศ สรุป แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
16. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าต้องการให้ประชาคมอาเซียนมีความยั่งยืน ไม่ขัดแย้งกันเรื่องศาสนา เราควรปฏิบัติตนต่อศาสนบุคคลและศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ อย่างไร สรุป และบันทึกผลลงในสมุด

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

17. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

18. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

ขั้นที่ 5 สรุป

19. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ สวาก โดยให้นักเรียนสรุปความรู้ลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ แล้วร่วมกันคัดเลือกมาจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน
2. ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือสอบถามผู้รู้เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ บันทึกสาระสำคัญ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน
2. ภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธในด้านต่าง ๆ เช่น ภาพชาวพุทธกำลังฟังพระแสดงธรรมเทศนา ภาพชาวพุทธกำลังนั่งสมาธิ ภาพชาวพุทธกำลังพูดอภิปรายธรรม ภาพชาวพุทธยื่นหนังสือประท้วงกรณีมีผู้ดูหมิ่นพระพุทธศาสนา
3. สลากประเพณีการอภิปราย
4. วิดีทัศน์เกี่ยวกับหน้าที่ชาวพุทธ
5. แบบบันทึกความรู้
6. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางการพัฒนา _____
  2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางแก้ไข _____
  3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____
เหตุผล _____
  4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____
_____
- ลงชื่อ _____ ผู้สอน
_____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14

มารยาทชาวพุทธ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน ควรปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ให้ถูกต้องเหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดเตรียมสถานที่และเครื่องรับรอง การต้อนรับ การถวายภัตตาหาร การถวายเครื่องไทยธรรม การตามส่งพระสงฆ์ การสนทนากับพระสงฆ์ต้องพูดจาด้วยวาจาสุภาพเรียบร้อย ถูกหลักการ และแสดงถึงความเคารพ การแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยและถูกกาลเทศะในการประกอบศาสนพิธี จะทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสามารถสืบทอดเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดั่งามเอาไว้ได้

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาตามที่กำหนด (ส 1.2 ม. 3/2)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายมารยาทชาวพุทธได้ถูกต้อง (K)
2. อธิบายวิธีปฏิบัติตนและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ และการแต่งกายในการประกอบศาสนพิธี (K, P)
3. ฝึกปฏิบัติมารยาทชาวพุทธในเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ และการแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีได้ (P)
4. เห็นคุณค่าของมารยาทชาวพุทธและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ชักถามความรู้เรื่องมารยาทชาวพุทธ 2. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- มารยาทชาวพุทธ
  1. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน
  2. การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ
  3. การแต่งกายไปประกอบศาสนพิธี

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย → ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ
- ศิลปะ → ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนักเรียนนั่งแยกเป็นกลุ่ม จัดนั่งเรียนเป็นรูปตัว U นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องโสตทัศนูปกรณ์ ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3-5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ แล้วสนทนากับนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น
  - 1) วิถีทัศน์ที่คุณเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
  - 2) นักเรียนคุณแล้วรู้สึกอย่างไร
  - 3) นักเรียนได้ความรู้อะไรบ้าง
  - 4) ความรู้นั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เพราะอะไร
4. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่ช่วยกันตอบคำถาม จากนั้นสรุปการสนทนาและเชื่อมโยงข้อสรุปไปสู่เนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูแจ้งเนื้อหาที่จะบรรยายให้นักเรียนทราบ
6. ครูอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน พร้อมซักถามนักเรียนเป็นระยะ ๆ ประเด็นคำถาม เช่น
  - 1) เมื่อนิมนต์พระสงฆ์มาที่บ้านจะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม
  - 2) เมื่อนิมนต์พระสงฆ์มาที่บ้านจำเป็นต้องจัดเตรียมสถานที่และเตรียมเครื่องรับรองหรือไม่ อย่างไร
  - 3) เจ้าของบ้านควรต้อนรับอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

ในขณะที่บรรยายครูควรให้นักเรียนคู่วิเคราะห์และภาพประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน เช่น ภาพการจัดเตรียมสถานที่ ภาพการต้อนรับด้วยการสนทนาปราศรัย เพื่อเปรียบเทียบให้นักเรียนเห็นถึงความแตกต่างของกิจกรรมในภาพ

7. เมื่อบรรยายและซักถามครบทุกเนื้อหา ทุกประเด็นคำถามแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาอีกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ

8. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนและให้นักเรียนบันทึกสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงาน ศาสนพิธีที่บ้าน

9. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงาน เป็นรายบุคคล

มารยาทชาวพุทธ: การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ

10. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเรื่อง การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ จากนั้นให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญลงในแบบ บันทึกความรู้

11. ครูสนทนากับนักเรียนเพื่อทบทวนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเรื่อง การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ

12. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นครูให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับการสนทนากับพระสงฆ์ หรือ สาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนดูอย่างช้า ๆ ประกอบการอธิบายอย่างชัดเจน

13. ครูให้นักเรียนสรุปผลจากที่ได้เห็นตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อประเมินผลว่านักเรียนมีความเข้าใจในการเรียน เรื่อง การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ มากน้อยเพียงใด

14. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติในเรื่อง การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ แล้วออกมาสาธิตให้เพื่อน ๆ ดูและ ผลัดกันประเมินผลตามแบบประเมิน

15. ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมารยาทการปฏิบัติตนต่อศาสนบุคคลที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ ของกลุ่ม ประเทศสมาชิกอาเซียน บันทึกผล แล้วนำมาฝึกปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน

16. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยให้คำแนะนำ คำติชม และสังเกตพฤติกรรมการทำงาน การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

17. เมื่อปฏิบัติครบทุกกลุ่มแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญ การนำไปใช้ และขั้นตอนของการสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ

มารยาทชาวพุทธ: การแต่งกายไปประกอบศาสนพิธี

18. ครูให้นักเรียนดูอ่านเนื้อหาเรื่อง การแต่งกายไปประกอบศาสนพิธี แล้วให้นักเรียนดูภาพที่ 1 การแต่งกายไปพิธี ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ภาพที่ 2 การแต่งกายไปงานแต่งงาน ภาพที่ 3 การแต่งกายไปพิธีบุญครบรอบวันตายของญาติ และภาพ ที่ 4 การแต่งกายตามสมัยนิยม เช่น นุ่งกระโปรงสั้น ใส่เสื้อสายเดี่ยว จากนั้นสนทนาซักถามนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) ภาพใดเป็นการแต่งกายที่เหมาะสมตามมารยาทชาวพุทธ
- 2) ภาพใดไม่ควรแต่งไปร่วมงานศพ เพราะอะไร
- 3) ภาพใดไม่ควรแต่งไปวัด เพราะอะไร
- 4) เราควรแต่งตามแบบในภาพใดไปร่วมงานงานแต่งงาน
- 5) ถ้าเราแต่งกายอย่างถูกต้องเหมาะสมเมื่อไปประกอบศาสนพิธี จะเกิดผลดีต่อเราอย่างไรบ้าง

19. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว จากนั้นสรุปสาระสำคัญในเรื่องการแต่งกายไป ประกอบศาสนพิธีลงในแบบบันทึกความรู้

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

20. ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมารยาทการปฏิบัติตนในการแต่งกายในการเข้าร่วมประกอบศาสนพิธีที่ เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บันทึกผล แล้วนำมาฝึกปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน

21. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธในเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ และการแต่งกายไปประกอบศาสนพิธี ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

20. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธในเรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนากับพระสงฆ์ตามฐานะ และการแต่งกายไปประกอบศาสนพิธี ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย สามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ขั้นที่ 5 สรุป

21. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธในเรื่องต่าง ๆ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูนำนักเรียนไปวัดหรือไปร่วมงานศาสนพิธีในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ ในหัวข้อ “การปฏิบัติตนของชาวพุทธต่อพระสงฆ์”

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วิดีทัศน์เกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ
2. วิดีทัศน์และภาพประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ในงานศาสนพิธีที่บ้าน เช่น ภาพการจัดเตรียมสถานที่ ภาพการต้อนรับด้วยการสนทนาปราศรัย
3. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการสนทนากับพระสงฆ์
4. ภาพที่ 1 การแต่งกายไปพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่
ภาพที่ 2 การแต่งกายไปงานแต่งงาน
ภาพที่ 3 การแต่งกายไปพิธีบุญครบรอบวันตายของญาติ
ภาพที่ 4 การแต่งกายตามสมัยนิยม เช่น นุ่งกระโปรงสั้น ใส่เสื้อสายเดี่ยว
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____
    แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____
    แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____
    เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____

ลงชื่อ _____ ผู้สอน
_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15

ศาสนาพิธี

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

ศาสนาพิธีทั้งพิธีทำบุญงานมงคลพิธีทำบุญงานอวมงคล รวมทั้งการแสดงตนเป็นพุทธมามกะซึ่งเป็นการประกาศตนว่าเป็นผู้อยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชีวิตของตน เป็นศาสนาพิธีที่เราในฐานะเป็นชาวพุทธควรปฏิบัติเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

1. ปฏิบัติตนในศาสนาพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/4)
2. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.2 ม. 3/6)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมาย ระเบียบพิธี และขั้นตอนการปฏิบัติของศาสนาพิธีตามที่กำหนดได้ถูกต้อง (K)
2. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมเมื่อเข้าร่วมศาสนพิธีนั้น ๆ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ซักถามความรู้เรื่อง ศาสนพิธี 2. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- ศาสนพิธี
  1. การปฏิบัติตนในศาสนาพิธี
  2. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

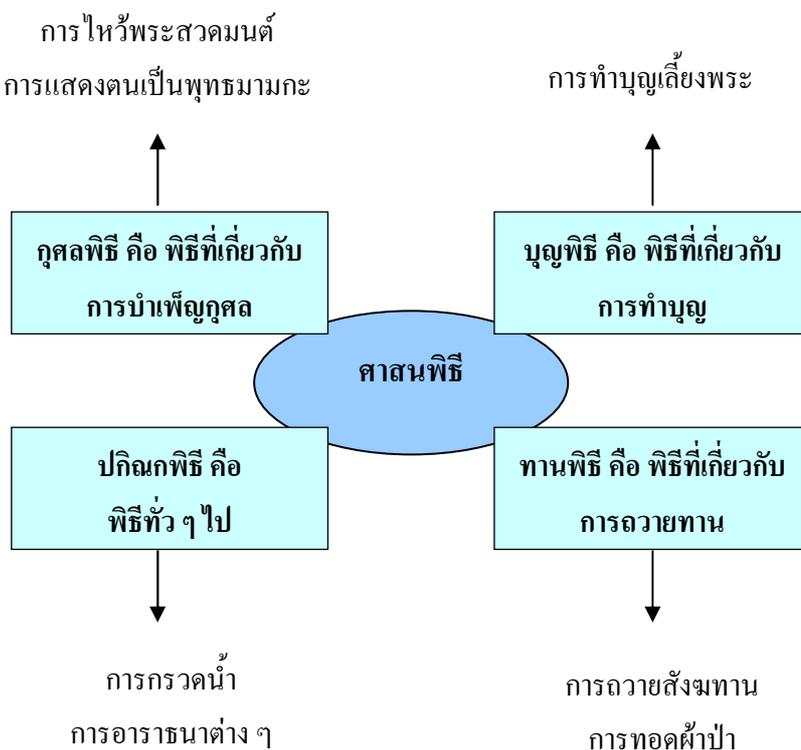
6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับศาสนพิธี
ศิลปะ ➡ ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับศาสนพิธี

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนักเรียนนั่งแยกเป็นกลุ่ม จัดนั่งเรียนเป็นรูปตัว U นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3-5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดขั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิแสดงประเภทของศาสนพิธี ได้แก่ กุศลพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญกุศล เช่น การสวดมนต์ไหว้พระ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ บุญพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวกับการทำบุญ เช่น การทำบุญเลี้ยงพระ ทานพิธี คือ พิธีที่เกี่ยวกับการถวายทาน เช่น การถวายสังฆทาน การทอดผ้าป่า และปกิณกพิธี คือ พิธีทั่ว ๆ ไป เช่น การกรวดน้ำ การอาราธนาต่าง ๆ

4. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับการประกอบศาสนพิธีพิธีใดพิธีหนึ่ง เช่น พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีทำบุญวันเกิด แล้วสนทนาซักถามนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- 1) วิดีทัศน์ที่ดูเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนพิธีอะไร
- 2) ศาสนพิธีนั้นจัดอยู่ในศาสนพิธีประเภทใด เพราะอะไร (ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างศาสนพิธีแต่ละประเภท)
- 3) ศาสนพิธีนั้นทำกันในโอกาสใด

- 4) ศาสนพิธีนั้นมีกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญอะไรบ้าง
  - 5) นักเรียนเคยเข้าร่วมศาสนพิธีนั้นหรือไม่ อย่างไร
5. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่ช่วยกันตอบคำถาม จากนั้นสรุปการสนทนาและเชื่อมโยงข้อสรุปไปสู่เนื้อหาที่จะเรียน
- ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้**

ศาสนพิธี: การปฏิบัติตนในศาสนพิธี

6. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเรื่อง การปฏิบัติตนในศาสนพิธี จากนั้นให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ และทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในศาสนพิธี
7. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยกิจกรรม จากนั้นครูสนทนากับนักเรียนเพื่อทบทวนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในเรื่อง การปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล
8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน จากนั้นครูให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล หรือสาธิตการปฏิบัติให้นักเรียนดูประกอบการอธิบายอย่างชัดเจน
9. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลจากที่ได้เห็นตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อประเมินผลว่านักเรียนมีความเข้าใจในการเรียนเรื่อง การปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล มากน้อยเพียงใด
10. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติในเรื่อง การปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล แล้วออกมาสาธิตให้เพื่อน ๆ ดูและผลัดกันประเมินผลตามแบบประเมิน
11. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยให้คำแนะนำ คำติชม และสังเกตพฤติกรรมการทำงาน การฝึกปฏิบัติ และการสาธิตของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
12. เมื่อปฏิบัติครบทุกกลุ่มแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ การนำไปใช้ และขั้นตอนของการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล

ศาสนพิธี: การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

13. ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อหาเรื่อง การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ จากนั้นซักถามนักเรียนในประเด็นต่าง ๆ เช่น
  - 1) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะหมายความว่าอย่างไร
  - 2) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะจะต้องปฏิบัติอย่างไร
  - 3) ค่ายพุทธธรรมเกี่ยวข้องกับการแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือไม่ อย่างไร
  - 4) นักเรียนสามารถแสดงตนเป็นพุทธมามกะได้อย่างไรบ้าง
  - 5) การแสดงตนเป็นพุทธมามกะมีระเบียบพิธีอย่างไร
14. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว จากนั้นสรุปสาระสำคัญในเรื่อง การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ลงในแบบบันทึกความรู้
15. ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศาสนพิธีของศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จากนั้นนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน ครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนบันทึกลงในสมุด
16. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า เราสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการประกอบศาสนพิธีของศาสนาในเรื่องอะไรได้บ้าง หลังจากให้นักเรียนอภิปรายจบ ครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนบันทึกผลลงในสมุด

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

17. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ และช่วยกันประเมินผลการฝึกปฏิบัติ
18. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนพิธี ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

19. ครูแนะนำให้นักเรียนไปร่วมพิธีกรรมในศาสนพิธีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคล การปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล และการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ขั้นที่ 5 สรุป

20. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธีในเรื่อง การปฏิบัติตนในศาสนพิธี และการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูนำนักเรียนไปวัดในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนพิธีในเรื่อง การปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ในสถานการณ์จริง
2. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ ในหัวข้อ “เข้าร่วมศาสนพิธีแล้วได้อะไร” ร่วมกันคัดเลือกเรียงความ เพื่อนำมาจัดป้ายนิเทศ

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แผนภูมิแสดงประเภทของศาสนพิธี
2. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการประกอบศาสนพิธีพิธีใดพิธีหนึ่ง เช่น พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีทำบุญวันเกิด
3. วิดีทัศน์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานมงคลและการปฏิบัติตนในพิธีทำบุญงานอวมงคล
4. แบบบันทึกรายงานผลการเข้าร่วมพิธีกรรมในศาสนพิธี
5. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
6. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
8. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____ แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____ เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____ _____
ลงชื่อ _____ ผู้สอน _____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 16

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่เกิดเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ซึ่งชาวพุทธได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรม มีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษ 4 วัน ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา และวันอาสาฬหบูชา เมื่อถึงวันเหล่านี้เราควรทำกิจกรรมและปฏิบัติตน เช่น ทำบุญตักบาตร รักษาศีล ฟังธรรม เวียนเทียน

นอกเหนือจากวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 4 วันนี้แล้ว ยังมีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งบางวันก็เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าและบางวันก็เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ตามข้อบัญญัติทางพระวินัย วันสำคัญเหล่านี้ ได้แก่ วันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ วันสำคัญเหล่านี้บางวันกลายเป็นเทศกาลสำคัญที่มีการประกอบพิธีกรรม หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ สืบต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นประเพณี

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง (ส 1.2 ม. 3/5)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายความสำคัญและประวัติของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง (K)
- อธิบายความสำคัญและประวัติของวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้ถูกต้อง (K)
- เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมเมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> ซักถามความรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ ตรวจผลงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
  1. ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย
  2. ประวัติและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
ศิลปะ	➔	ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
ภาษาต่างประเทศ	➔	ค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนักเรียนนั่งแยกเป็นกลุ่ม นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3–5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4–6 คน ให้แต่ละกลุ่มทำใบงานเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตามเวลาที่กำหนด เมื่อครบกำหนดเวลา ให้นักเรียนส่งใบงาน จากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันเฉลยคำตอบ ครูตรวจใบงาน ชมเชยและให้กำลังใจนักเรียนแต่ละกลุ่ม
4. ครูสรุปความรู้จากใบงานเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเด็นต่าง ๆ เช่น
  - 1) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีวันอะไรบ้าง แต่ละวันสำคัญอย่างไร
  - 2) นักเรียนเคยไปร่วมพิธีกรรมหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันใดบ้าง ที่ไหน และเมื่อใด
  - 3) การเข้าร่วมพิธีกรรมหรือกิจกรรมดังกล่าวมีผลดีต่อจิตใจของนักเรียนอย่างไร
  - 4) การที่ชาวพุทธร่วมกันทำพิธีกรรมหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีผลดีต่อพระพุทธศาสนา สังคม และประเทศชาติอย่างไร
  - 5) ถ้าชาวพุทธไม่ร่วมกันทำพิธีกรรมหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจะมีผลเสียหรือไม่ อย่างไร
6. ครูให้นักเรียนคู่วิเคราะห์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมของชาวพุทธในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ จากนั้นอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันที่ชาวพุทธร่วมกันประกอบพิธีกรรมเพื่อระลึกนึกถึงเหตุการณ์สำคัญในสมัยพุทธกาลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ รวมทั้ง

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในวันสำคัญนั้น ๆ

7. ครูให้นักเรียนแบ่งออก 8 กลุ่มตามความสมัครใจ แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับสลากเลือกหัวข้อเพื่อศึกษาและอภิปรายดังนี้

- 1) วันมาฆบูชา
- 2) วันวิสาขบูชา
- 3) วันอัฐมีบูชา
- 4) วันอาสาฬหบูชา
- 5) วันธรรมสวนะ
- 6) วันเข้าพรรษา
- 7) วันออกพรรษา
- 8) วันเทโวโรหณะ

8. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าและนำความรู้ที่ได้มาสนทนาและอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ความสำคัญ
- 2) ประวัติความเป็นมา
- 3) พิธีกรรมและการปฏิบัติตน
- 4) ประโยชน์ของการเข้าร่วมพิธีกรรมหรือกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

9. นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมนำเสนอผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การได้อาถรรพ์ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานตามเวลาที่กำหนด โดยเปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่นซักถามข้อสงสัย ตัวแทนกลุ่มตอบข้อสงสัย โดยครูคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติมในสาระสำคัญและให้กำลังใจแก่กลุ่มที่นำเสนอผลงาน

10. เมื่อนำเสนอผลการอภิปรายครบทุกกลุ่มแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ

11. ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลและแสดงบทบาทสมมุติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา หลังจากที่แสดงบทบาทสมมุติจบแล้ว ครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนบันทึกผลลงในสมุด

12. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า เราจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนาในเรื่องอะไรบ้าง และปฏิบัติอย่างไร หลังจากที่นักเรียนอภิปรายจบแล้ว ครูสรุปและอธิบายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงในสมุด

13. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

14. ครูให้นักเรียนเขียนเล่าประสบการณ์จากการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม.3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

15. ครูให้นักเรียนค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ แล้วนำมาฝึกอ่าน พูด และเขียน

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

16. ครูให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศนำเสนอความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ ไปประพาดิปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมตามโอกาสเมื่อถึงวันสำคัญนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 สรุป

17. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนศึกษาหรือสืบค้นข้อมูลเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญเพิ่มเติมจากที่เรียนมา บันทึกสาระสำคัญ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

2. ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ ในหัวข้อ “เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ ฉันได้ทำความดีอะไรบ้าง” จากนั้นร่วมกันคัดเลือกเรียงความ 3 อันดับจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วิดิทัศน์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมของชาวพุทธในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
2. สลากหัวข้อเพื่อศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
3. ใบงานเรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
4. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
5. แบบบันทึกความรู้
7. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____

    แนวทางการพัฒนา _____

2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____

    แนวทางแก้ไข _____

3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____

    เหตุผล _____

4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____

_____

ลงชื่อ _____ ผู้สอน

_____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17

การบริหารจิตและการเจริญปัญญา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

การบริหารจิตและการเจริญปัญญาเป็นวิธีการทำจิตให้สงบ มั่นคง เข้มแข็ง และเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง เราจึงควรหมั่นฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาอย่างสม่ำเสมอตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ มีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ เลือกสถานที่ กำหนดเวลา สมาทานศีลและรับศีล บูชาพระรัตนตรัย ตัดความกังวล ฝึกปฏิบัติ และแผ่เมตตา

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิต และเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ม. 3/9)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สวดมนต์แปลและแผ่เมตตาได้ (P)
2. อธิบายความหมายของสติปัฏฐานและอานาปานสติได้ถูกต้อง (K)
3. ระบุวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและฝึกบริหารจิตตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติได้ (A, P)
4. อธิบายความหมาย แหล่งเกิด วิธีการสร้างปัญญา และประโยชน์ของการเจริญปัญญาได้ (K)
5. เห็นคุณค่าและความสำคัญของการบริหารจิตและการเจริญปัญญา (A)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ซักถามความรู้เรื่อง การบริหารจิตและการเจริญปัญญา 2. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา
  - การฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ

6. แนวทางบูรณาการ

- ภาษาไทย ➡ ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา
- ศิลปะ ➡ ออกแบบและตกแต่งแผนที่ความคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างปัญญาประเภทต่าง ๆ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3-5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมหรืออาการของคนที่เกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด เช่น
  - 1) ฟังครูพูดแล้วไม่เข้าใจในสิ่งที่ครูพูด
  - 2) อ่านหนังสือแล้วได้หน้าลืมหลัง
  - 3) ใจเหม่อลอยขณะที่นั่งเรียนหนังสือ
4. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า อาการเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่อาการที่ปรากฏอาจแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเราขาดสติและไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูซักถามนักเรียนว่า ถ้าอาการเหล่านี้เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้อย่างไร
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น จากนั้นสรุปว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการบริหารจิตและเจริญปัญญา โดยได้แสดงวิธีการฝึกจิตใจให้สงบและเป็นสมาธิไว้มากมาย และมีใจให้เกิดความสงบและเป็นสมาธิเท่านั้น แต่ยังไม่ฝึกให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงอีกด้วย

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

6. ครูสนทนากับนักเรียนถึงการสวดมนต์แปลและแผ่เมตตาว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา จากนั้นให้นักเรียนสวดมนต์แปลและแผ่เมตตาพร้อมกัน
7. ครูสังเกตและประเมินผลการสวดมนต์แปลและแผ่เมตตาของนักเรียน จากนั้นมอบหมายให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง “ได้อะไรจากการสวดมนต์แปลและแผ่เมตตา” ครูและนักเรียนร่วมกันคัดเลือกเรียงความ 3 อันดับเพื่อนำมาจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน
8. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน แต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้
  - 1) สติปัฏฐานคืออะไร มีกี่ประเภท
  - 2) สติปัฏฐานต่างจากอานาปานสติอย่างไร
9. แต่ละกลุ่มสรุปและบันทึกคำตอบ แล้วนำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน จากนั้นทั้งชั้นอภิปรายร่วมกันถึงเรื่อง

สติปัญญาและอานาปานสติ

10. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการตามหลักสติปัญญาเน้นอานาปานสติ

11. ครูให้นักเรียนคู่วิธีคิดเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักสติปัญญาเน้นอานาปานสติ หรืออาจให้นักเรียนคู่วิธีคิดเกี่ยวกับการฝึกสมาธิของสำนักวิปัสสนากรรมฐานหรือการฝึกสมาธิของนักเรียนที่เข้าค่ายพุทธบุตร

12. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ที่ได้รับจากการคู่วิธีคิด

13. ครูให้นักเรียนฝึกบริหารจัดการตามหลักสติปัญญาเน้นอานาปานสติวิธีใดวิธีหนึ่งที่ตนเองถนัด เช่น การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การยืนสมาธิ การนอนสมาธิ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนของวิธีนั้น ๆ เป็นเวลา 15 นาที

14. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปประเด็นต่อไปนี้ และบันทึกผล

- 1) การบริหารจัดการมีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติอะไรบ้าง
- 2) สภาพจิตของนักเรียนก่อนและหลังจากการบริหารจิตต่างกันอย่างไร
- 3) ในขณะที่บริหารจัดการมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรเกิดขึ้นบ้าง
- 4) นอกจากการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การยืนสมาธิ และการนอนสมาธิแล้ว การบริหารจัดการยังสามารถทำได้ด้วยวิธีใดอีกบ้าง

15. ครูนำกรณีตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาเล่าให้นักเรียนฟัง เช่น นักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทองโอลิมปิก นักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ดารานักแสดงที่มากฝีมือ นักการเมืองที่ซื่อสัตย์สุจริตและเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน แล้วชี้ให้เห็นว่าบุคคลเหล่านี้ประสบความสำเร็จได้เพราะได้พัฒนาตนเองตามหลักการพัฒนาปัญญา 3 ประการคือ

- 1) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
- 2) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิดพิจารณา
- 3) ภวานามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ

16. ครูให้นักเรียนเขียนแผนที่ความคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างและประโยชน์ของการเจริญปัญญา แล้วนำผลงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

17. ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญาตามหลักของศาสนาอื่น ๆ ที่นับถือกันในประเทศสมาชิกอาเซียน แล้วนำมาฝึกปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน

18. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

19. ครูให้นักเรียนฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามขั้นตอนที่เรียนมา

20. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

21. ครูแนะนำให้นักเรียนหมั่นฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญาด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และควรรหาโอกาสนั่งสมาธิในที่ต่าง ๆ เช่น บริเวณวัดหรือในโบสถ์ ใต้ต้นไม้ ห้องนอน แล้วเปรียบเทียบว่า จิตของนักเรียนเป็นสมาธิได้ง่ายในสถานที่

ใด เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 5 สรุป

22. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

1. ครูให้นักเรียนฝึกสมาธิด้วยวิธีการที่เรียนมาประมาณวันละ 5 นาที บันทึกผล และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน
2. ครูนำนักเรียนฝึกสมาธิกับพระสงฆ์ที่วัดใกล้โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์เรื่อง การบริหารจัดการตามหลักสติปัญญาเน้นอานาปานสติ หรือวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการฝึกสมาธิของสำนักวิปัสสนากรรมฐาน หรือการฝึกสมาธิของนักเรียนที่เข้าค่ายพุทธบุตร
2. กรณีตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น นักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทองโอลิมปิก นักร้องที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ดารานักแสดงที่มากฝีมือ นักการเมืองที่ซื่อสัตย์สุจริตและเป็นที่ยอมรับของประชาชน
4. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
5. แบบบันทึกความรู้
6. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
7. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางการพัฒนา _____
  2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางแก้ไข _____
  3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____
เหตุผล _____
  4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____
_____
- ลงชื่อ _____ ผู้สอน
_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 18

การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

เวลา 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

โยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการคิดวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญญา มี 10 วิธี เช่น วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยเป็นวิธีคิดพิจารณาสิ่งที่เป็นผลให้รู้สภาวะที่เป็นจริง หรือวิธีคิดพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุ ปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา มีแนวปฏิบัติ 2 แนว คือ คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์และคิดแบบสอบสวนหรือตั้งคำถาม วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิธีคิดแบบแก้ปัญหา จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักที่สามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่น ๆ ได้ทั้งหมด วิธีคิดแบบนี้ลักษณะทั่วไปมี 2 ประการ คือ วิธีคิดตามเหตุและผล และวิธีคิดที่ตรงจุด ตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ (ส 1.1 ม. 3/8)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายความหมายและประเภทของวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการได้ถูกต้อง (K)
- อธิบายความหมายของวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจได้ถูกต้อง (K)
- วิเคราะห์กรณีตัวอย่างโดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ (P)
- นำวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (A, P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ซักถามความรู้เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต	• ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร
2. ตรวจสอบผลงาน/กิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ	การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
  1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
  2. วิธีคิดแบบอริยสัจ

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ
การงานอาชีพ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดลอมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทราเถื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3-5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 10 วิธี โดยใช้แผนผังประกอบการสนทนา และชี้ให้นักเรียนเห็นว่า วิธีคิดเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา เพราะเป็นวิธีคิดที่มีระบบระเบียบ มีเหตุมีผล
4. ครูสรุปการสนทนาแล้วเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาเกี่ยวกับวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเนื้อหาเรื่อง วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ จากนั้นร่วมกันอภิปรายถึงสาระสำคัญของวิธีคิดทั้งสองและบันทึกผล
6. ครูให้นักเรียนช่วยกันบอกกิจกรรมที่ทำในชีวิตประจำวันที่ต้องใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ โดยครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนบอกให้ได้มากที่สุด
7. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน แต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้
  - 1) กิจกรรมใดที่เราต้องใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย และถ้าเราไม่ใช้จะเกิดผลอย่างไร
  - 2) กิจกรรมใดที่เราต้องใช้วิธีคิดแบบอริยสัจ และถ้าเราไม่ใช้จะเกิดผลอย่างไร
  - 3) การใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ มีผลดีต่อการดำเนินชีวิตของเราและต่อสังคมอย่างไร
8. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน
9. เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ครูกล่าวชมเชยและให้กำลังใจนักเรียน พร้อมสรุปความรู้ในประเด็นต่าง ๆ
10. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนสามารถนำคุณลักษณะข้อใดของหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในเรื่องวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยมาประยุกต์ใช้ได้บ้าง และจะประยุกต์ใช้อย่างไร
11. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงาน

เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

12. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

13. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้เรื่อง วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยและวิธีคิดแบบอริยสัจ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

14. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

8. กิจกรรมเสนอแนะ

ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการเพิ่มเติมจากที่เรียน บันทึกผล และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แผนผังวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 10 วิธี
2. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
3. แบบบันทึกความรู้
4. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
5. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางการพัฒนา _____
2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____
แนวทางแก้ไข _____
3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____
เหตุผล _____
4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____
_____

ลงชื่อ _____ ผู้สอน

_____ / _____ / _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 19

สัมมนาพระพุทธศาสนา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี

เวลา 2 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. สาระสำคัญ

สัมมนาพระพุทธศาสนาเป็นการประชุมพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่อปัญหา ข้อสงสัย หรือแนวปฏิบัติที่สับสน โดยใช้หลักการ วิธีการ หรือกระบวนการทางพระพุทธศาสนา การสัมมนาพระพุทธศาสนามี 3 แบบ คือ การสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นประเด็นน่าสนใจ การสัมมนาเกี่ยวกับหัวข้อตามสาระการเรียนรู้ และการสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนหรือนุเคราะห์ทางพระพุทธศาสนา การสัมมนาในหัวข้อพระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดเป็นการสัมมนาเกี่ยวกับหัวข้อตามสาระการเรียนรู้

2. ตัวชี้วัดชั้นปี

- อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน (ส 1.1 ม. 3/3)

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายแนวทางการสัมมนาพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง (K)
2. เห็นคุณค่าของการสัมมนาพระพุทธศาสนา (A)
3. ปฏิบัติตนในการสัมมนาพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (P)

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม (A)	ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)
1. ทดสอบหลังเรียน 2. ซักถามความรู้เรื่อง สัมมนาพระพุทธศาสนา 3. ตรวจสอบงาน/กิจกรรม เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย ความใฝ่เรียนรู้ ความมีเหตุผล ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มในด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ

5. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาพระพุทธศาสนา
  1. พระพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  2. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. แนวทางบูรณาการ

ภาษาไทย	➔	ฟัง พูด อ่าน และเขียนเกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนา
การงานอาชีพ	➔	สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนาโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำนักเรียนไปเรียนที่ห้องประชุมหรือห้องจริยธรรม ก่อนเรียนให้นักเรียนสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ 3–5 นาที และแผ่เมตตา
2. ครูแจ้งตัวชี้วัดชั้นปีและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
3. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนาโดยใช้แผนผังประกอบการสนทนา และชี้ให้นักเรียนเห็นว่าการสัมมนานี้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา
4. ครูสรุปการสนทนาแล้วเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาเกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้

5. ครูให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเนื้อหาเรื่อง สัมมนาพระพุทธศาสนา จากนั้นร่วมกันจัดสัมมนาพระพุทธศาสนาในหัวข้อที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียงและพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมการ

- 1) ร่วมกันกำหนดหัวข้อหรือประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ในการสัมมนาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับหัวข้อดังกล่าวข้างต้น
- 2) มีการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ในการสัมมนาครั้งนี้ เช่น ภาพประกอบ วิดีทัศน์ แผ่นใส PowerPoint
- 3) แต่ละกลุ่มร่วมกันจัดเตรียมสถานที่สำหรับสัมมนาให้พร้อม

ขั้นที่ 2 ขึ้นดำเนินการ

- 1) ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6–8 คน
- 2) ให้แต่ละกลุ่มบอกหลักเกณฑ์ในการสัมมนา
- 3) ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการสัมมนาพระพุทธศาสนาตามที่ได้เตรียมการไว้

ขั้นที่ 3 ขึ้นสรุป

- 1) เมื่อกลุ่มย่อยดำเนินการสัมมนาพระพุทธศาสนาจบแล้ว แต่ละกลุ่มสรุปผลการสัมมนาและบันทึกผล
- 2) สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันออกแบบวางแผนการนำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่มต่อที่ประชุมหรือกลุ่มใหญ่ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การสนทนา การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร

3) เมื่อแต่ละกลุ่มอภิปรายจบแล้วเพื่อนกลุ่มอื่นร่วมกันแสดงความคิดเห็นและช่วยกันตรวจสอบข้อมูล

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญและแนวคิดที่ได้จากการสัมมนาพระพุทธศาสนาในครั้งนี้
ขั้นที่ 4 ขั้นวัดและประเมินผลการสัมมนา

1) ให้นักเรียนแต่ละคนประเมินตนเอง

2) ให้นักเรียนแต่ละคนประเมินเพื่อน

3) ครูประเมินผลการดำเนินการอภิปรายนักเรียนแต่ละคน

6. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยให้คำแนะนำ คำติชม และสังเกตพฤติกรรมการทำงานและการนำเสนอผลงานของนักเรียนตามแบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

7. เมื่อสัมมนาจบแล้วให้แต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

1) เพราะเหตุใดจึงต้องมีการสัมมนาพระพุทธศาสนา

2) การสัมมนามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง

3) การสัมมนามีผลดีต่อการดำเนินชีวิตของเราและต่อสังคมอย่างไร

8. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอคำตอบหน้าชั้นเรียน เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ครูกล่าวชมเชยและให้กำลังใจนักเรียน พร้อมสรุปความรู้ในประเด็นต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ฝึกฝนผู้เรียน

9. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนาและแบบทดสอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ ในแบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด แล้วช่วยกันเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำไปใช้

10. ครูแนะนำให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการสัมมนาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้เรื่อง สัมมนาพระพุทธศาสนา โดยให้นักเรียนสรุปลงในแบบบันทึกความรู้ ซึ่งอาจสรุปเป็นแบบความเรียง ผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด พร้อมตกแต่งให้สวยงาม

12. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทุกคน แล้วให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✕ ทับตัวอักษร (ก-ง) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จากนั้นตรวจให้คะแนน พร้อมเฉลยคำตอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

8. กิจกรรมเสนอแนะ

ครูให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสัมมนาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมจากที่เรียน บันทึกผล และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

9. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. แผนผังสัมมนาพระพุทธศาสนา

2. แบบประเมินพฤติกรรมในการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3. แบบบันทึกความรู้
4. แบบทดสอบหลังเรียน
5. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
6. แบบฝึกทักษะ รายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ม. 3 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

10. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

1. ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ _____
    แนวทางการพัฒนา _____
  2. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ _____
    แนวทางแก้ไข _____
  3. สิ่งที่ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน _____
    เหตุผล _____
  4. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ _____
_____
- ลงชื่อ _____ ผู้สอน
_____ / _____ / _____